

Türkiye'nin Mandalina Ticaretinde Rekabet Gücü

Arş. Gör. Zeynep ÇELİK

Mandalina / Mandarine / Tangerine

Kelime kökeni bakımından;

- Ahmed Vefik Paşa, Lehçe-i Osmani, 1876, *Çin portakalı: mandalin*.
- **Fr** mandarine [fem.] turunçgillerden Çin kökenli bir meyve < **Fr** mandarin Çin yönetici sınıfına mensup kişi

Eski Çin yönetici sınıfı üyelerinin giydiği safran rengi giysiden ötürü adlandırıldığı rivayet edilir. Güney Çin kökenli meyve Avrupa'da 1770 dolayında tanınmış ve 1805'ten itibaren yetiştirilmiştir.¹

- **Eng** tangerine 1842, Britanya'nın Fas'ın kuzey liman şehri olan Tanca (Tangier)'dan ithal etmesi ile 'Tanca Portakalı' anlamına gelen 'tangier orange' zamanla tangerine halini almıştır.²

Mandalina (*Citrus Reticulata*)

- Anavatanı Çin, Japonya ve Güneydoğu Asya olan mandalina genel olarak tropik ve subtropik iklim kuşağının sulama sıkıntısı olmayan yerlerinde yetişebilmekte
- Sıcaklığın -4°C 'nin altına düşmediği yörelerde ticari anlamda yetiştiriciliği yapılabilmektedir.

Mandalina (*Citrus Reticulata*)

- Bütün dünyada taze olarak tüketiminin yanında meyve suyu ve uçucu yağ endüstrisinin en önemli kaynaklarından birini oluşturur. İçerdiği yüksek orandaki C vitamini ve mineral maddeler nedeniyle sağlık açısından tavsiye edilen meyve türleri arasında yer alır.
- Mandalina, dünya toplam turunçgil üretimi içerisinde portakalın ardından en fazla üretimi gerçekleştirilen turunçgil türüdür.

Mandalina (*Citrus Reticulata*)

- Turunçgil yetiştiriciliğinin ülkemizde oldukça eski bir geçmişi bulunmakta olup, cumhuriyetten sonra hızla gelişmiştir. Türkiye turunçgil yetiştiriciliği için ekolojik şartlar bakımından oldukça uygundur. Turunçgiller ülkemizde en fazla Akdeniz, Ege ve kısmen de Doğu Karadeniz bölgelerinde yetiştirilmektedir.

Türkiye Narenciye Haritası

Limon

Greyfurt

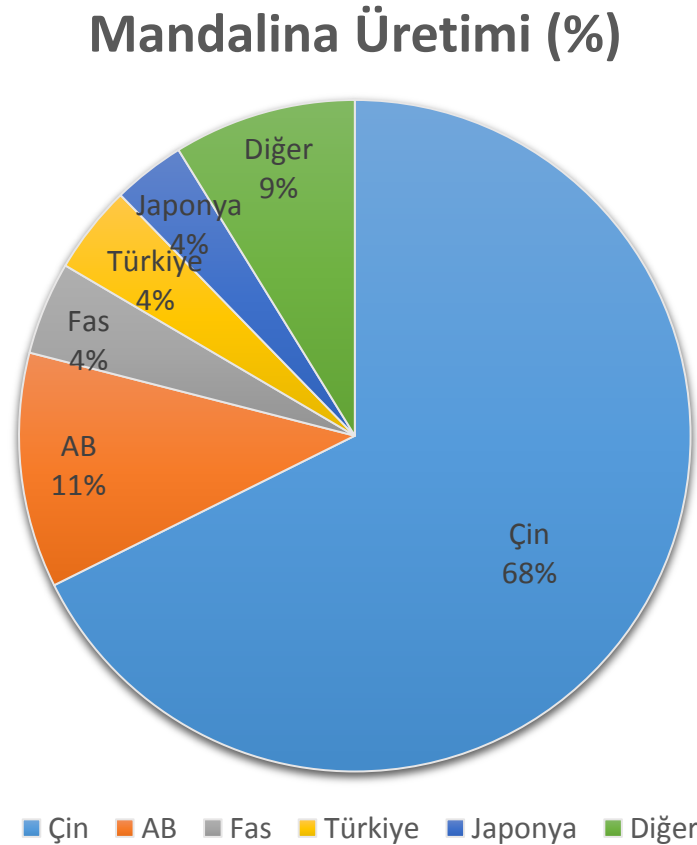
Mandalina

Portakal

- Dünya toplam turunçgil üretiminin %17,2'si Akdeniz havzasında yer alan ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Yine aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Akdeniz havzası turunçgil üreticisi 4 ülkenin, dünya turunçgil ihracatında ilk 10 ülke arasında olması söz konusu önemi vurgulamak adına değerlidir.

Dünya Mandalına Üretimde Önemli Ülkeler

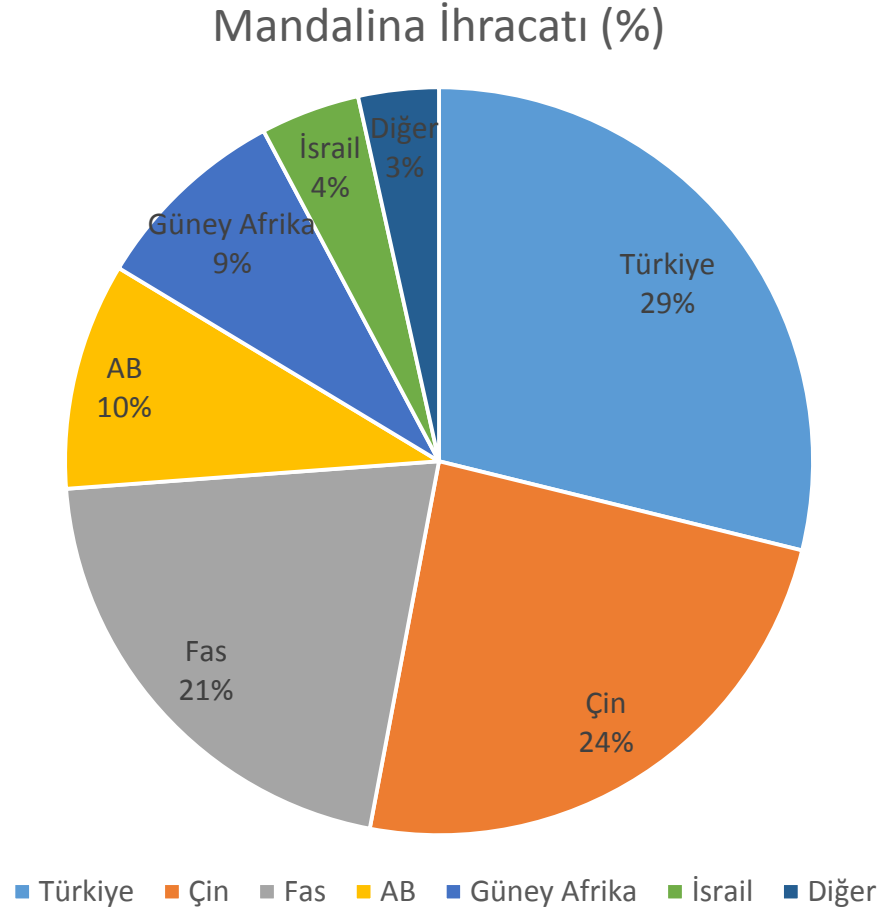
Çin'in mandalina anavatanı olmasından kaynaklanan bir çeşit zenginliğine sahip olduğu bilinmektedir.

Bu sebeple 2016/17 üretim sezonunda dünya mandalina üretiminde %68'lik pay ile Çin ilk sırada yer alırken Çin'i AB ülkeleri (%11) ve Fas (%4) takip etmektedir.

*1 milyon 213 bin ton üretim miktarı ile **Türkiye** dünya mandalina üretiminde dördüncü sırada yer almaktadır.*

Dünya Mandalına İhracatında Önemli Ülkeler

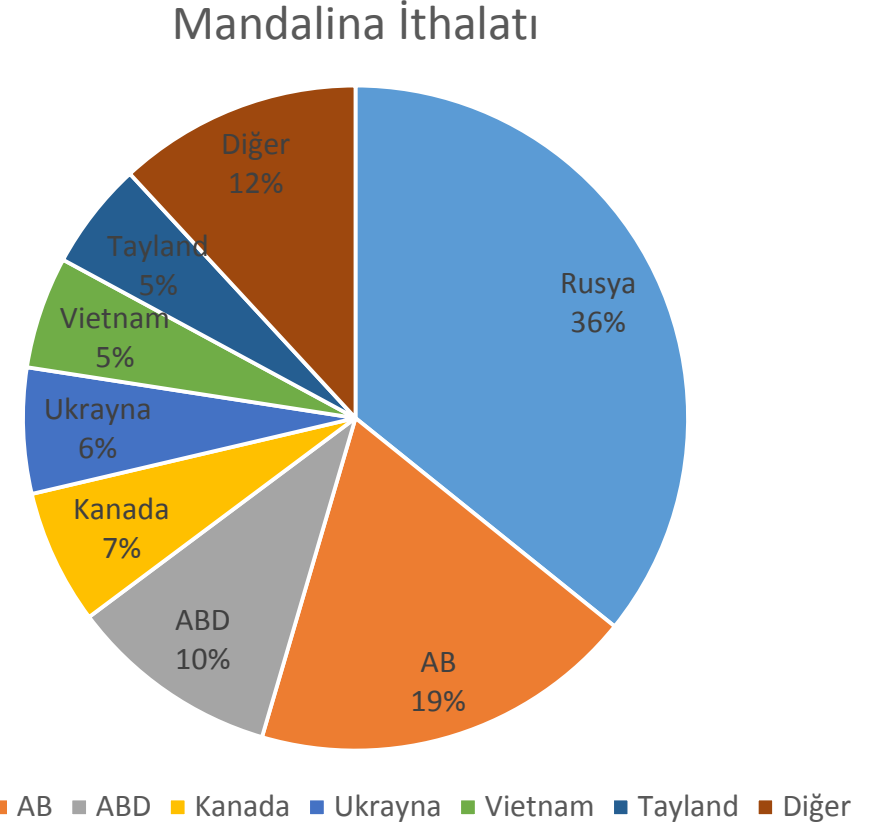

2016/2017 sezonunda dünya mandalina ihracatında Türkiye %29 (705.000 ton) ile ilk sırada yer alırken bunu Çin (%24) , Fas (%21) ve AB ülkeleri (%10) takip etmektedir.

- Çin dünya mandalina üretiminde en büyük paya sahip olurken, hem ekolojik durumu hem de nüfus yoğunluğu baz alındığında ihracatta aynı durumu koruyamamaktadır.
- Ancak Çin'de yürütülen Ar-Ge çalışmalarının dünya pazarlarına yön veren talepler doğrultusunda yeni çeşitlerin geliştirilmesine odaklandığı düşünüldüğünde uluslararası pazarlarda rekabetçi bir konumdan pazar lideri konumuna yükselme olasılığı hayli yüksek görünmektedir.

Dünya Mandalına İthalatında Önemli Ülkeler

2016/2017 sezonunda dünya mandalina ithalatında önemli ülkeler Rusya (%36), AB ülkeleri (%19), ABD (%10) ve Kanada (%7) ile ilk sıralarda yer almaktadır.

Dünya Mandalina Arzı ve Kullanımı

Dünya toplam mandalina üretimi özellikle 1990'lı yılların başından itibaren ciddi bir yükseliş göstermektedir. Söz konusu yükseliş, mandalinaların uluslararası sofralık turunçgil pazarlarında tüketici eğilimlerine paralel olarak değer kazanması ile ilgilidir. Mandalinanın kolay soyulma özelliği; tüketimi ve tüketimi gerçekleştiren kitle ile farklı yaş grupları üzerinde etkilidir.

Dünya Mandalina Arzı ve Kullanımı

Tangerines/Mandarins, Fresh: Production, Supply and Distribution (1000 Metric Tones)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
SUPPLY					
Production	24489	26474	28294	28730	28527
Imports	2117	2281	2177	2181	2292
Total	26606	28755	30471	30911	30819
USAGE					
Fresh Domestic Consumption	23057	24847	26527	27186	26883
For Processing	1384	1425	1614	1409	1491
Exports	2165	2483	2330	2316	2445
Total	26606	28755	30471	30911	30819

Türkiye'de Mandalina Üretimi

Türkiye mandalina üretimi ağırlıklı olarak ***Satsuma grubu*** (owari, okitsu, miho, dobashi beni) çeşitlerle gerçekleşmekte, bu da özellikle Eylül-Aralık ayları arasında yoğun bir ihracatın gerçekleşmesine sebep olmaktadır.

Orta mevsim tabir edilen Kasım-Ocak ayları arasında Nova, Klementin ve Robinson gibi çeşitlerin varlığı, sezonun başında yakalanan ticari ritmi koruyor gibi görünse de dünya pazarlarının yükselen tüketici isteklerini karşılamak noktasında yetersiz kalmaktadır.

Türkiye'de Üretilen Mandalina Çeşitleri

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
Owari Satsuma		x x x x	x x x x	x x					
Fremont				x x	x x x x	x x			
Nova			x x x x	x x x x					
W. Murcott					x x x x	x x x x			
Minneola					x x x x	x x x x			
Okitsu Wase	x x x x	x x x x							
Miho Wase	x x x x	x x x x							
Dobashi Beni		x x x x	x x x x						
Mandora					x x x x	x x x x	x x x x	x x x x	
Klementin			x x x x	x x x x					
Robinson			x x x x	x x x x					
Ortanique							x x x x	x x x x	x x x x

Uluslararası mandalina ticaretinde yüksek getirinin sağlanabildiği ocak ayı sonrası döneme hitap edecek bir üretim son 5 yıla kadar çok az iken geççi W. Murcott ve Mandora çeşitleri ile kurulan yeni bahçeler, üretim ve ihracat sezonunu uzatıcı bir etki göstermiştir.

Buraya kadar anlatılanlar her ne kadar olumlu gelişmeler olarak kabul edilse de halen mevcut mandalina üretim yapısı, dünya çapında tüketicilerin özellikle istediği çekirdeksizlik niteliğine sahip değildir. Özellikle mandalinada uluslararası piyasalarda çekirdeksizlik, en önde gelen tüketici talebidir.

Türkiye’de Mandalina Dikim Alanı, Üretim, Verim ve Ağaç Sayısı (Çeşitlere göre)

Yıl	Ürün adı	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
2015	Mandalina (Satsuma)	227.421	725.880	108	6.729.899	949.899	7.679.798
	Mandalina (Klementin)	28.158	83.550	102	819.439	55.693	875.132
	Mandalina (King)	1.801	6.365	113	56.172	5.128	61.300
	Mandalina (Diğer)	177.717	340.570	81	4.180.380	1.219.085	5.399.465
2016	Mandalina (Satsuma)	234.131	795.050	110	7.258.968	967.785	8.226.753
	Mandalina (Klementin)	28.069	95.480	106	898.889	70.872	969.761
	Mandalina (King)	1.652	5.950	116	51.292	3.593	54.885
	Mandalina (Diğer)	201.838	440.557	86	5.095.685	1.859.071	6.954.756

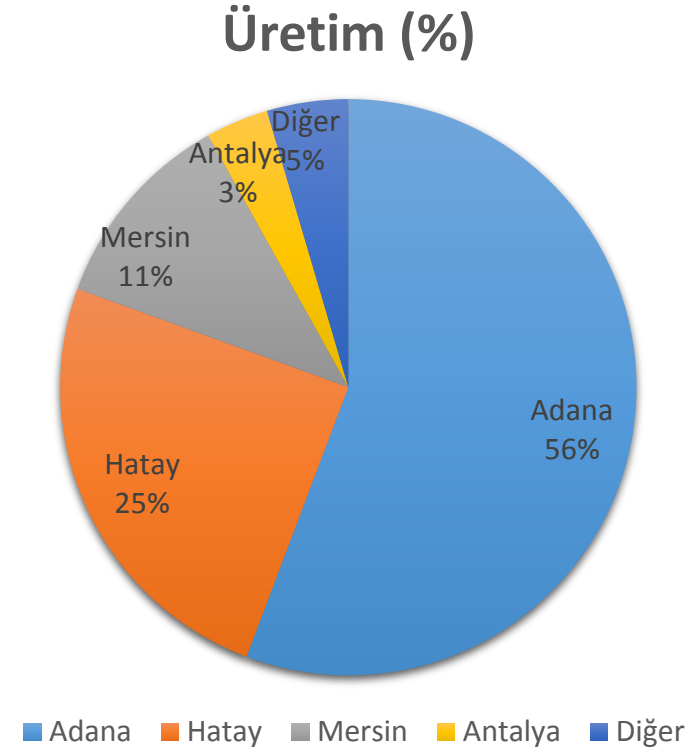
Türkiye Mandalına Arzı ve Kullanımı (1000 ton)

Piyasa yılı	Üretim (Ton)	Üretim kayıpları (Ton)	Arz= Kullanım (Ton)	Kullanılabilir üretim (Ton)	İthalat (Ton)	İthalat AB 27-28 (Ton)	Yurt içi kullanım (Ton)	Tüketim (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	İhracat AB 27-28 (Ton)
2015/'16	1 156 365	12 720	1 166 436	1 143 645	22 791	1	586 755	539 815	46 940	579 681	53 479
2014/'15	1 046 899	11 516	1 054 079	1 035 383	18 696	14	440 431	405 197	35 234	613 648	45 338
2013/'14	942 226	10 364	948 385	931 862	16 523	1	413 200	380 144	33 056	535 185	47 627
2012/'13	874 832	9 623	875 331	865 209	10 122	1	465 891	428 620	37 271	409 440	34 289
2011/'12	872 251	9 595	872 383	862 656	9 727	1	394 669	363 096	31 574	477 714	43 860
2010/'11	858 699	9 446	856 700	849 253	7 447	2	405 875	373 405	32 470	450 825	50 460
2009/'10	846 390	9 310	841 440	837 080	4 360	21	512 029	471 066	40 962	329 411	59 766
2008/'09	756 473	8 321	750 815	748 152	2 663	12	371 593	341 866	29 727	379 222	70 266
2007/'08	744 339	8 188	737 054	736 151	903	1	462 475	425 477	36 998	274 579	51 446

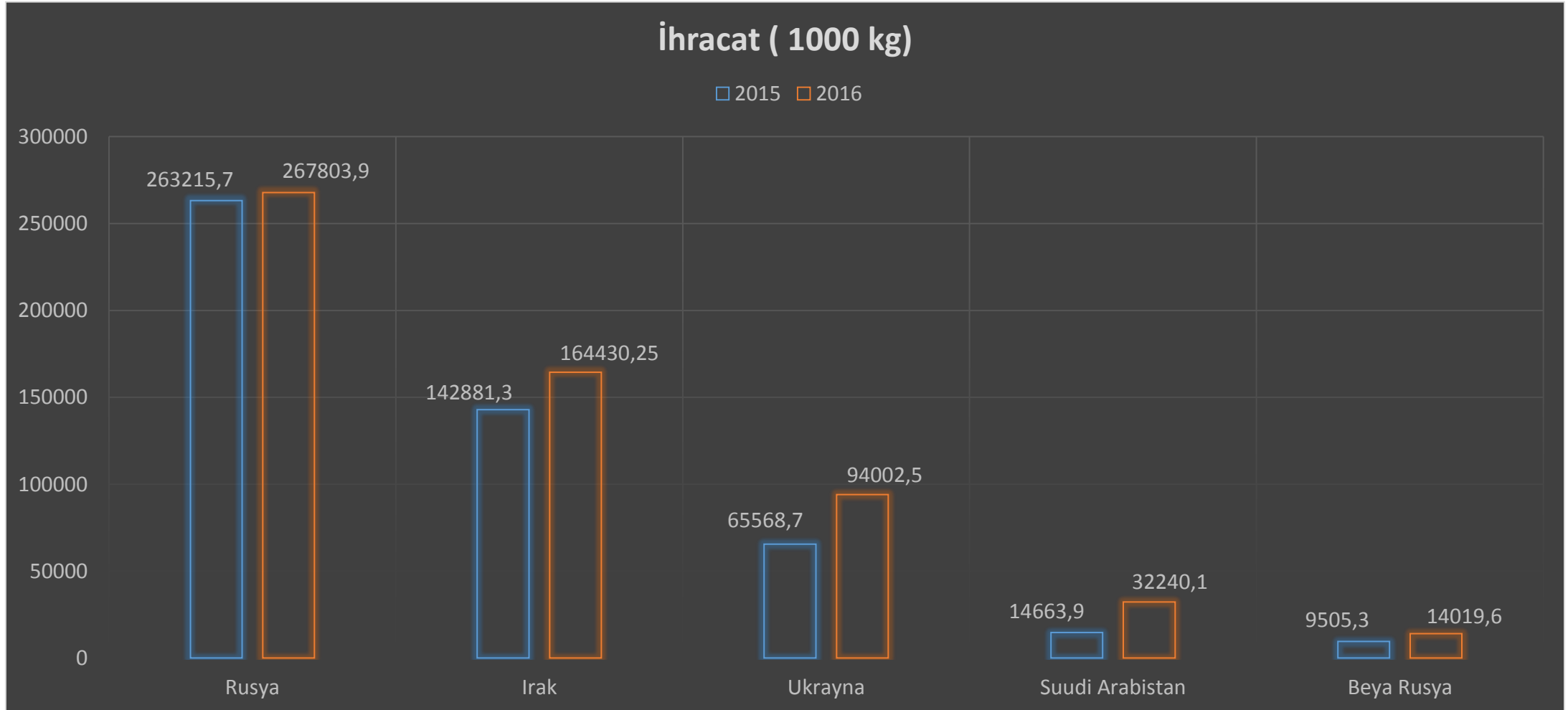
Türkiye Mandalina Üretiminde Önemli İller

Türkiye'de 2016/2017 üretim sezonunda 1 milyon 213 bin ton mandalina üretimi gerçekleşmiş olup, üretimin %95'i Akdeniz, %5'i Ege ve Karadeniz Bölgeleri'nden karşılanmaktadır.

İllere göre mandalina üretimine bakıldığında %56 üretim payı ile Adana'nın mandalina üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Adana'yı Hatay (%25) ve Mersin (%11) illeri takip etmektedir.

Türkiye'nin Mandalina İhracatı Yaptığı Ülkeler

Türkiye'nin mandalina ticaretinde rekabet gücünü artırmak için;

- Mandalina üretiminde ve ihracatında sürdürülebilir bir rekabetçi ülke olabilmek için sezonun 7–8 ayına yayılabilen ve çekirdeksizlik özelliğine sahip çeşitlerle üretim yapılarak ihracatta rekabet gücü artırılabilir.
- Türkiye'nin mandalina üretiminde iklim avantajlarının kullanılarak üretim potansiyelinin artırılması ve ekolojik anlamda soğuk riskinin minimum olduğu bölgelerin geçici mandalina yetiştiriciliğine yönlendirilmesi yerinde bir hamle olacaktır.
- İhracatın miktar olarak artırılması yanında değer fiyattan da artırılması hedeflenmeli, bu yönde politikalar geliştirilmelidir.

- Diğer tüm sektörlerde olduğu gibi mandalananın da işlenmiş ürün olarak ihraç edilmesi ihracat birim fiyatının artırılmasında etkili olabilir. Bu amaçla özel sektörü teşvik edici politikalar geliştirilebilir.
- Turunçgiller için kurulacak üretici örgütleri üreticinin refah seviyesinin artmasına katkı sağlayacağı gibi üretimin sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır. Bu durum Türkiye'nin rekabet gücünü artırmada önemli ölçüde etkileyecektir.

Dinlediđiniz için teŖekkürler...